

Iš gimtosios Elenos Grinaveckienės leksikos aruodų

Nepailstanti tarmių perlų rinkėja

Elena Šopaitytė-Grinaveckienė (gimė 1928 m. birželio 10 d., mirė 1999 m. rugsėjo 29 d.) priklauso tai kalbininkų kartai, kuri, rūsčiomis pokario nepriteklių sąlygomis 1952 m. baigusi Vilniaus universitetą, visą gyvenimą ilgai ir kantriai triūsė gimtosios kalbos baruose. E. Grinaveckienė pirmiausia minėtina kaip žymi lietuvių dialektologė. 1952–1955 m. studijavo Lietuvių kalbos instituto aspirantūroje, 1958 m. apgynė daktaro (tuo metu – filologijos mokslų kandidato) disertaciją „Mituvos upyno tarmė“ ir su tarmėmis nesiskyrė visą gyvenimą. Nuo 1955 m. kalbininkė dirbo Lietuvių kalbos institute, nuo 1961-ųjų penkerius metus vadovavo Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriui.

Grinaveckienė rašė ne tik apie gimtąją tarmę. Tyrė periferines lietuvių tarmes Baltarusijoje ir Latvijoje, kartu su kitais rengė, rašė ir redagavo visus tris „Lietuvių kalbos atlaso“ (1977–1991) tomus. [1] Kartu su bendraautoriais parengė ir pirmąją tarmių chrestomatiją „Lietuvių kalbos tarmės“ (1970).

Paskutiniaisiais mokslinės veiklos metais kalbininkė daug dėmesio skyrė tarminių tekstų kaupimui ir publikavimui. Pradėjus atskiromis knygomis leisti transkribuotus tarmių tekstus, vieni pirmųjų buvo E. Grinaveckienės parengti rinkiniai: „Lietuvių tarmių tekstai 1: Balatna (Varanavas)“ (1994); kartu su Vytautu Vitkausku sudarytas rinkinys „Lietuvių tarmių tekstai 2: Vilniaus miesto senųjų gyventojų šnekta“ (1997). Labai vertingi jos 1990 m. kraštotyrinės ekspedicijos metu užrašyti „Šaltinių šnektos tekstai“ iš Šalčininkų rajono.

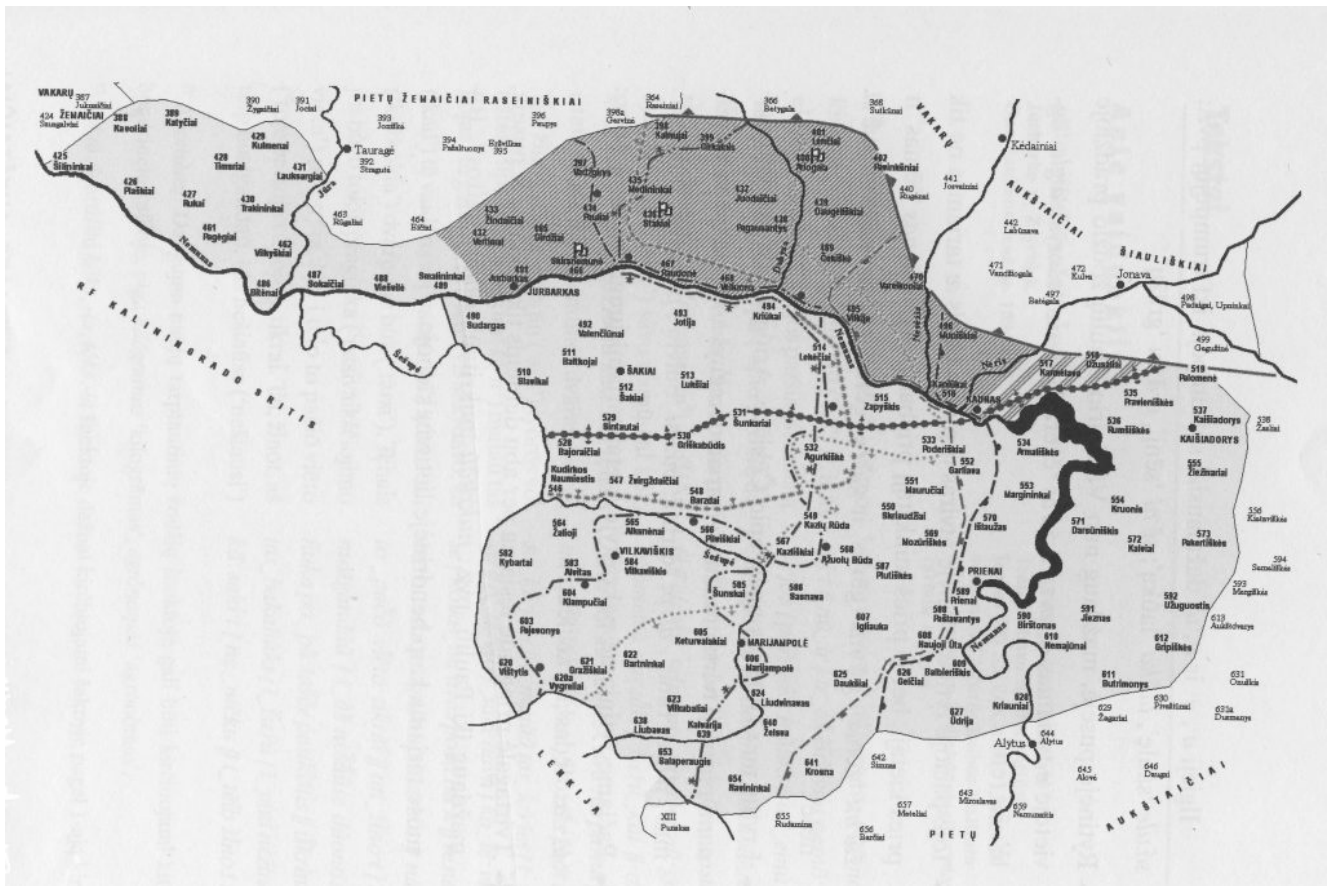

Elena Grinaveckienė su kolegomis. Nuotrauka iš asmeninio kalbininkės archyvo, saugomo Lietuvių kalbos instituto bibliotekoje

Tarmėtyrininkė produktyviai dirbo rinkdama tarmių leksiką: didžiajam „Lietuvių kalbos žodynui“ užrašė apie 35 tūkstančių žodžių. Ji buvo entuziastinga kalbinių ekspedicijų dalyvė. Pasak kartu dirbusio dialektologo dr. Kazio Morkūno, ji sugebėdavo prakalbinti ir labiausiai užsiėmusį ar vengiantį šnekėti tarmės atstovą. Žodžių rinkėja mokėjo pašnekovą įtraukti į pokalbį taip, kad šis atsivertų ir atgytų primiršta leksika. Iš kiekvienos ekspedicijos ar išvykos ji parsiveždavo didoką pluoštą lapelių su kruopščiai užrašytais vaizdingais sakiniais žodynui. Vien jos surinkti žodžiai sudarytų bent porą žodyno tomų, daugelis E. Grinaveckienės užrašytų žodžių jau yra patekę į „Lietuvių kalbos žodyną“. Tarmėtyrininkės rinkti žodžiai iš visos Lietuvos, iš visų lietuviškai kalbančių parapijų, bet, žinoma, daugiausia ji užrašė iš Jurbarko, kur leisdavo savo atostogas, kur daugelis ją pažinojo ir gerbė. Pasak ilgametės Lietuvių kalbos draugijos Jurbarko skyriaus pirmininkės Aldonos Pauliukaitienės, Jurbarko krašto kalbininkė, dialektologė dr. E. Grinaveckienė visą gyvenimą degė kalbos reikalais, o jos tėvų sodyba paimsryje svetingai priimdavo ir iki šiol tebepriima gimtąją kalbą branginančius žmones. [2]

Jurbarko šnektos plotas

Pati kalbininkė Jurbarko šnektą ankstesniuose savo darbuose vadino Mituvos upyno tarpe, vėlesniuose – pereigine šnektą tarp aukštaičių ir žemaičių [3], nors kitų dialektologų darbuose šis, šiaurvakarinis vakarų aukštaičių kauniškių, pakraštys vadinamas pereinamuoju dialektu [4], žemaitiško ir aukštaitiško arealų susikirtimo vieta. [5] E. Grinaveckienės teigimu, vakarų riba skiria Jurbarko šnektą nuo buvusio Klaipėdos krašto šiaurės vakarų aukštaičių, eidama Pašvenčio, Jurbarkinės ir Mantvilių miškais iki Laukesų pelkių ir Eičių. Į Jurbarko ribas patenka Pašvenčio, Žirniškių, Plentrakių ir Mantvilių kaimai. Už šios ribos, anot dialektologės, gyvena tie patys šiaurės vakarų (arba Klaipėdos krašto) aukštaičiai, tik jie dėl vokiečių kalbos įtakos visais atvejais minkštai taria garsą *l*, pavyzdžiui, *gliuosnys* ‘gluosnys’, *žyliutės* ‘zylutės’. Šiaurės vakarų riba prasideda nuo Laukesų pelkių ties Mantvilių kaimu, Mantvilių miškų rytiniu pakraščiu eina į šiaurę iki Mituvos ties Bandzinų ir Vertimų kaimais. Nuo čia ji pasuka į šiaurės rytus ir eina pro Žindaičius, Balandinės ir Drebulynės girių pietiniu pakraščiu, Pavidaujo ir Šimkaičių giriomis iki Vadžgirio ir Kniečių. Į šiaurės vakarus už šios ribos gyvena žemaičiai dūnininkai (dar vadinami pietų žemaičiais raseiniškiais). Šiaurės rytų riba prasideda prie Vadžgirio ir eina į rytus pro Kniečius, Medininkus ir ties Griaužais atsiremia į Birbiliškės girią. Ši riba skiria Jurbarko šnektą nuo šiaurės vakarų aukštaičių (šiauliškių), sąlygiškai atitraukiančių kirtį. Už šios ribos į šiaurę kirtis yra atitraukiamas iš trumpos galūnės į ilgą priešpaskutinį skiemenį, pavyzdžiui, *netuoli* ‘netoli’, *miesa* ‘mėsa’, *kruopas* ‘kruopas’. Be to, prie šios ribos jaučiamas žemaičių raseiniškių ir šiaurės vakarų aukštaičių kauniškių (veliuoniškių) šnektų maišymasis. Rytinė riba prasideda ties Griaužais, eina vakariniu Birbiliškės girios pakraščiu į pietvakarius nuo Rievų, Rupeikių, Kazokų ir Jovališkės kaimų, toliau Alsos upe ir Paslauskinės girios šiauriniu pakraščiu iki Paulių kaimo ir šiaurės vakarų Rudzinskiinės girios pusės. Nuo čia ji krypsta į pietus, eina per Diferencijos ir Jasiuskynės miškus ir ties Skirsnemune atsiremia į Nemuną. Aplink šią ribą šnektų ypatybės taip pat sumišusios. [6]

Jurbarko šnektos ribos

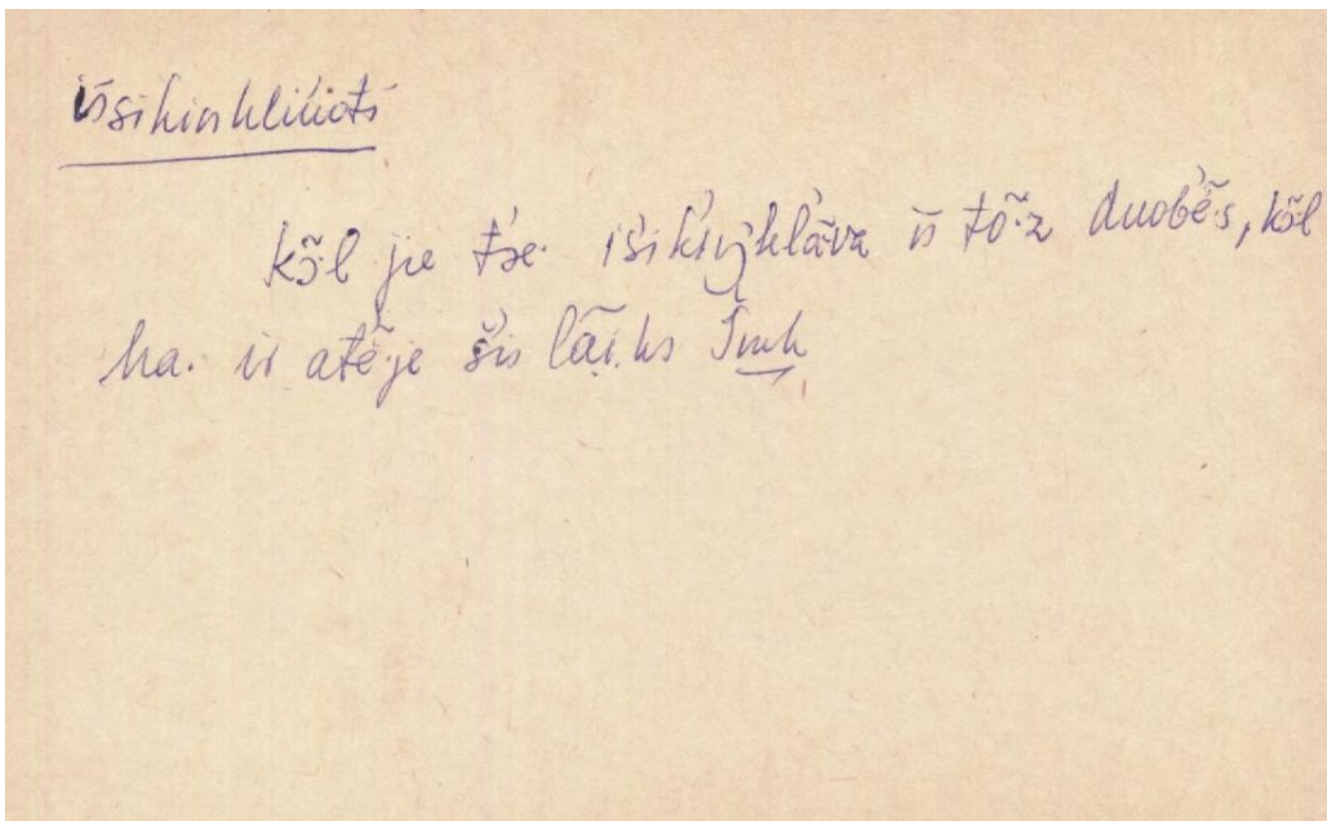
Pagal dabartinę lietuvių tarmių klasifikaciją Jurbarko šnektą (žr. žemėlapi) priklauso vakarų aukštaičių kauniškių šiaurinei daliai. [7] Kaip jau buvo minėta, Jurbarko šnektą laikoma pereigine tarp žemaičių dūnininkų (raseiniškių) ir vakarų aukštaičių kauniškių (veliuoniškių). [8] Kaip teigia E. Grinaveckienė, ja kalba Jurbarkų, Girdžių, Vertimų, Vadžgirio, Šimkaičių kaimuose ir pačiame Jurbarke. [9] Šnektos turtingumą, gyvybingumą, jos žodžio vaizdingumą, ryšį su praeitimi, jungtį su kitomis šnektomis geriausiai rodo dideli leksikos lobiai. [10] Dialektologė džiaugėsi, kad žmonių kalboje slypi tokia daugybė plačiau neskelbtų gyvų kasdieninių pasakymų, retesnių žodžių, sustabarėjusių žodžių junginių. Daugumas jų kartu su reiškiamomis realijomis pamažu užmirštami, nyksta. Todėl svarbu kaip galima stropiau tuos leksikos faktus užrašinėti, skelbti, tyrinėti, nes žodis yra geras viso krašto ar atskirų jo vietų žmonių gyvenimo atspindys, to gyvenimo liudininkas, nurodantis jo ryšius su senove ir dabartimi. [11]

Kalbininkės darbu taša

Leksikos perlus dialektologė surinko į kartoteką, kurią sudarė žodynui rašyti. Žodžiai užfiksuoti nedideliuose lapeliuose, kai kurie transkribuoti, kai kurie užrašyti paprasta rašyba, bet tarmiškai. Tokių kortelių yra daugiau nei 10

tūkstančių. Tai žodžiai ir sakiniai, užfiksuoti iš įvairių Jurbarko vietų, lapeliuose pažymėti atitinkamomis santrumpomis, pavyzdžiui, iš Paalsio (Pls), Klišių (Klš), Vertimų (Vrt), Medininkų (Med), Greičių (Grč), Degimų (Dgm), Vadžgirio (Vdžg), Kuturių (Kut), Šimkaičių (Šmk), Jurbarkų (Jrb) ir kt. kaimų.

Grinaveckienės sudaryta Jurbarko šnektos kartoteka 2008–2012 m. metais Lietuvių kalbos institute buvo suskaitmeninta. [12] Kiekvienas antraštinis žodis kortelėje iliustruojamas vienu ar keliais sakiniais. Be to, užrašyta nemažai vaizdingų posakių, frazeologizmų, smulkiosios tautosakos pavyzdžių.

išsikinkliuoti

išsikuisti

ar jau apširdēdžus pūse, o, jī dā nīsi-
kūi.ē' jū kōl jī ~~sai~~ nīsikūis, hiēla
nēgali' i kic darūt' kē. kadāi ar acikē-
lau, o. kōl jū išsikuist' nēgali' sulāuh' kē

išsikuisti

Kadangi Jurbarko šnekta gana artima bendrinei kalbai, atrodo, lyg ir nebūtų daug ko apie ją kalbėti. Tačiau praverkime E. Grinaveckienės lobių skrynią. Jurbarko apylinkių gyventojai, kaip ir kaimynai suvalkiečiai, gyvena *stubose* su *butais*, o šieną daržinėse krauna ne į *šalines*, o į *bertainius* kaip raseiniškiai. Jurbarkiškiai *lašinius sprendžia* 'matuoja sprindžiais', tuo jie artimi žemaičiams, nes taip sako Užventyje ir netgi Šatėse. Jurbarko šnekteje vartojama žodžių retomis reikšmėmis, pavyzdžiui, *brėžti* 'būti aštraus skonio': *Labai smarkus alus: brėžia kai geri; tobras* 'bijūnas': *Bjaurybė tas kurmis: nukirta ma visus tobrus; Tobrai ružavi, balti i palši būn; kušenos* 'nuobrukos': *Senovė kai brukdava linus, tai kušenas i da būdava geras - vydava pančius; pypkinė* 'rūkymo metas, pertrauka': *Pjovėm šieną, o dabar pypkinę laikom, kol arkliai paės; makynas* 'purvynas, dumblynė': *O jau tamsu, o jau makyns - brisk ligi kelių; bruzguliukas* 'antauga, gumbas': *Nugulėjau sprandą - vienu bruzguliukų - nagų neprikišu; Sprandą kai braukau, tai randu tokius bruzguliukus - grunkt grunkt.* [13]

Jurbarkiškiai asmenims pagal kokias nors savybes pavadinti turi savų žodžių, pavyzdžiui, *kerepėkas* 'nevikrus, gremėzdiškas žmogus', *krepesius* 'nevikrių rankų žmogus, atgrubnagis', *kreivys* 'kas kreivomis kojomis', *zumsa* 'tylenis, dumblynė': *Baisiai nuobodu su tokiau zumsa; draska* 'draskytojas, plėšytojas': *Baisus draska:*

drabužį kaip ant šakių išmauja; sliūka 'kas tingi dirbti, tik sliūkinėja': Toks sliūka tas vaikinš – visur jis stumiams.

Vargu, ar gali kas prilygti jurbarkiškams veiksmažodžių vaizdingumu. Pasak E. Grinaveckienės, aktyviausias ir ryškiausias tarmės leksikos elementas – vaizdingieji veiksmažodžiai. Kalbininkė veiksmažodžiams skyrė platų straipsnį „Mituvos upyno tarmės veiksmažodis“, kuriame išsamiai aptarė asmenuojamųjų ir neasmenuojamųjų veiksmažodžių formų kaitybos ir vartojimo vaizdą. [14] Veikiausiai tai viena iš priežasčių, kodėl kartotekoje tiek daug vaizdingų veiksmažodžių. Pavyzdžiui, judėjimui kuria nors kryptimi nusakyti užfiksuoti tokie veiksmažodžiai: *atgožinti 'lėtai, nevikriai ateiti': Antai – jau tas dičkis atgožin par kiemą; Ar tik ne jijė atgožin palaukais; įdausioti 'įeiti, įklampoti': Į vidurį stubos įdausiojo su tokiais purvinais batais i staipos da atsistojęs, a neisi lauk; išgriuzdėti 'išeiti, pradingti': Visi kažį kur išgriuzdėja: ramu stubo; išjodinti 'išvaryti, išvaikyti': Vištis reiks išjodyt iš to garda; iškiuldinti 'pamažu, nevikriai išeiti': Jau šįryt mana žmona iškiuldina į turgų; iškleginti 'išvaryti, išvyti su triukšmu': Jie jį su perkūnais išklegina iš stubos; išpaškėti 'išvažiuoti': Įsisėda (įsėdo) į vežimą ir išpaškėja (išpaškėjo) nesakęs nė kur; partutinti 'pareiti, parbėgti': Tokį kelią kol mes partutinom: kad žiebėm, tai žiebėm; skvernioti 'eiti (ppr. atsisagsčius, palaidais skvernais)': Kas daugiau ka ne jis tų skvernio; Tas kad ein, kad skvernio paskui jį; parkuodinti 'nerangiai pareiti': Čia mes dirbam, skubinam, o ji iš miesta parkuodin; brūškyti 'iš lėto eiti, spūdinti, dūlinti': Kur brūškini, sėdėk namie – juk darbų tai begales; spyriuoti 'greitai eiti': Ta mergate nubėga, jos nematyt, tai abudu spyriava jos ieškot; kepšnoti 'sunkiai, krypuojant eiti': Jis gerai nepain, kepšnote kepšno kai vaiks; gangariuoti 'alkanam vaikščioti': Tas vaikinš toks nevalgus, tai i gangariuo tei par dienas, pilvą susiveržęs.*

Kartotekoje rasime veiksmažodžių su menkinamuoju atspalviu dėvėjimui ir avėjimui nusakyti: *skarmaliuoti 'skarmalais apsirengusiam eiti': Žiūriu – jis skarmaliuo po miestą, toks baisus jis ma; šlervioti 'negražiai avėti, šleivinti': Šlervio tuos geruosiuos batus po balas – kur tu matei.*

Atrodo, niekuo ypatingu neišsiskiriantis žodis *išlėkti 'greitai praeiti'*, bet perskaičius sakinį prieš akis iškyla to lėkimo vaizdas: *Šįryt jis išlėkė čia su tą (tąja) karve čia mums po nosia.* Jurbarkiškųjų veiksmažodžiai gyvi, žadinantys vaizduotę, pavyzdžiui, *išsinešinti 'išsinešdinti, pasišalinti': Mes iš daržinės tuo isinešinam (išsinešinom); iškimšti 'išvaryti': Ana bėg, visaip verčiase, o tos iš namų iškimšt nįsteng; išgūžtuoti 'pridaryti gūžtų': Še – kai ta lysvė išgūžtuota tą*

vištų – a jau padūka; išgverinti ‘pasileisti, išdykti, ištvirkti’: Ta merga da jauna, o jau išgveryta; iškerkti ‘išrėkti, iššaukti’: Bekerkiant, bekerkiant šiai tei iškerkau (iškerkavo) tą dainą.

Netrūksta vaizdingumo gėrimui ir valgymui nusakyti: *iškliuštuoti ‘išgerti’: Tas vaiks visą puodelį pienu iškliuštava; išpliurnyti ‘išgerti’: Visą puodynę pienu tei greit išpliurnijot.* Nuostolio didumą rodo veiksmazodis *išdrupalinti ‘išmindžioti, ištrypti’: Naktį pasileida arkliai i išdrupalina ma darža.*

Įvairiems veiksams, būsenoms nusakyti vis pasitelkiami veiksmazodžiai: *iškumpinti ‘išskėsti’: Kai pasakiau, ka aš nenoriu tos karves, tai tuo naje (nuėjo) alkūnes iškumpinus – nepatika; išliežti ‘išgauti, išvilioti’: Duktė nedirbdama tėva kešenes išliež; išliuožti ‘atsidurti’: Jau tos popieras (popieros) į jo kešenę buva išliuožusias; pasiruzgyti ‘pasijudinti, pasikraipyti’: Tai su tais pasiruzginai, pasikasinėjai su tais lininiais marškiniais; prakypiti ‘prasigyventi, praturtėti’; knypsoti ‘rūpėti, knietėti’; neigti ‘niekinti, smerkti’; teismautis ‘teistis, bylinėtis’: Jagu ma reikėtų teismautis, tavi aš imu už advokatą; išsiniurkyti ‘išlįsti, prasisprausti’: Vos tik, vos tik isiniurkėm iš tos mašinas: prė durų kupstas žmonių.*

Veiksmazodžiu *išknapsoti ‘išbūti kur be reikalo, ilgai’* nusakoma situacija turguje: *Išknapsojau visą dieną atsistojus prė tų agurkų – o nieks, vaikuti, nepirka i daryk ką darąs.* Atidžiai, tačiau lėtai, atliekamą darbą apibūdina *išknypuoti ‘kurį laiką praknyburiuoti, pradirbti’: Žiūrėsim, kiek ji daba čia išknypuos prė tos mašinas; išknirvinėti ‘atidžiai išieškoti’: Išknirvinėja (išknirvinėjo) visus kampus i nerand.*

Jokiu būdu negalima pamiršti, kad Jurbarko šnekteje dar labai gyva veiksmazodžių dviskaita: *mudu, mud(v)i einava, ėjova, eidavova, eisiva, eitumėva arba eituvėva, eikiva; judu, jud(v)i einata, ėjota, eidavota, eisita, eitumėta arba eituvėta, eikita.*

Grinaveckienės kartotekoje rasime nemažai užrašytų žodžių asmenims pavadinti, žmogui apibūdinti pagal įvairias charakterio savybes, įpročius, polinkius, elgesį. Asmenų pavadinimai dažniausiai turi stilistinę vertinamąją atspalvį. Tokių motyvacijų pasirinkimą lemia koks nors ryškus išorinis požymis ar būdo bruožas: *atžagarainis ‘priešgyna, ginčininkas’, derkla ‘kas sugadina ką’, kerepėkas ‘nevikrus, gremėzdiškas žmogus’, krėpelis ‘silpnas, be sveikatos žmogus’, gozbeza ‘goduolis, gobšas’: Jis toks gozbeza, daug nor užimt; sliūkmagdė ‘kas lėtai juda, dirba’: Visi jų tie vaikai tokie sliūkmagdės – niekur jų nepaskubysi; A tas čia vyrs – tikra sliūkmagdė; meškias ‘stambus, dramblotas, nejudrus žmogus’; lumzdas*

'nevikrus žmogus, griova, gremėzdas'; *džiūskus* 'kas liesas, sudžiūvęs': *Jis sveiks yr, tik taip toks džiūskus; bužys* 'piktas, pasipūtęs žmogus': *Nesuleiskit juodviejų į krūvą, ka tokie bužiai.*

Kartotekoje užfiksuota žodžių, reiškiančių valgius, vaišes, susiejimus be svarbesnės progos: *pyragáičiai* 'virtiniai, didžkukuliai': *Vakar laukiau atvažiuojant, pyragačių prisiviriau; [15] sausbalis* 'mažos vaišės be svarbesnės progos': *Sako, tą sausbalis koks esąs i jis važiuosiąs; bilsčius* 'susibėgimas': *Bus bilsčius, svetimų neprašysim, tik savi; patalkys* 'pabaigtuvės; šokiai po talkos': *Atsimušdava šliures į sieną – tei šokdavom par patalkį – kaip jau būdava smagu.* Jurbarkiškiei puošiasi *puikiais* 'papuošalai', *kartelėmis* 'kostiumas', kasdien nešioja prastus drabužius: *autskudurius* 'nuvalkiotas skuduras', *skidulius* 'prasti drabužiai, skarmalai': *Apsivilk tuos skidulius: naujų marškinių neturiu; išnaromis* 'drabužiai': *Nusivilka i numetė tas sava visas išnaras; Aš dabar dėviu visų išnaras* ir kt.

Savitus pavadinimus turi buities ir ūkio reikmenys ir padargai: *cilindrukai* 'bidonėliai'; *krestys* 'pintinė'; *brūžė* 'skalbimo lenta', *šlajukai* 'puošnios išėiginės rogės'.

Jurbarko šnekta iš seno vakaruose ribojosi su vokiečių okupuotu Klaipėdos kraštu, Smalininkais, priklausiusiais vokiečiams, todėl joje gausu germanizmų, pavyzdžiui, *šlebė* 'suknelė', *špūlė* 'ritė', *vindukas* 'prietaisas ar įrankis virvėms vyti', *dišlius* 'vežimo rodiklis, grąžulas', *rosvelkis* 'arklių sukamas ratas, maniežas', *kapselis* 'metalinis ritinėlis su sprogstamąja medžiaga šaudmens užtaisui uždegti ar detonuoti', *šlėga* 'medinis įnagis kalti', *špuntas* 'oblius įlaidams išdrožti', *šriubas* 'sraigtas, varžtas' ir kt.

Be slavizmų šioje šnektoje taip pat neišsiverčiama. Tai rodo ir kartotekos duomenys, pavyzdžiui, *pieluoti* 'aštrinti', *spaviednė* 'išpažintis', *plienčikai* 'belaisviai', *pašol* 'šmaukšti, žybt', *šlunkas* 'gabalas'; *panedėliui* 'pasavaičiui'.

Frazeologizmai ekspresyvumu nenusileidžia veiksmazodžiams, pavyzdžiui, mušimui reikšti: *kailį išengti* 'išperti': *Jai kailį gerai išengė, tai dabar da viskas gerai; nugarą išlyginti* 'išperti': *Jam gerai reik nugarą išlygyt, kad turėtų baimės; skūrą išmankštyti* 'išperti': *Jam skūrą gerai išmankštė;* alkanam, išūliam, pasipūtusiam, priekabiam, nepatenkintam žmogui apibūdinti: *badų sviete buvęs* 'apie labai godžiai valgantį': *Ko tu tei ryji, kaip badų sviete buvęs; akis lupiti iš kaktos* 'būti priekabiam': *Ji baisiai bjauri – visiems akis lupa iš kaktos; į akis*

kabintis 'prieštarauti, priekabiauti': *Ji kad kas biskį, jam į akis kabinas; lūpa atmesti* 'būti nepatenkintam': *Tą lūpa atmetęs, mėlyna tokia – bjauru žiūrėt; nosis par aukštai* 'išdidus, pasipūtęs': *Darbininkuma jos darbininkės, i švarias, i gražias, tik nosis par aukštai nešė*. Savitumu ir reikšmingumu nenusileidžia ir priežodžiai, vartojami įvairioms gyvenimo situacijoms nusakyti: *Vieryk manim kai dvara šunim; Kur nosis ved, čia ein, ką akys mata, to reik; Akims gėda, o širdžiai džiaugsmas* (gėda imti, bet paėmus gerai).

Tai tik keletas pavyzdžių, rodančių, kad neišsemiami leksikos lobiai nusipelno atskiro išsamaus tyrimo. Rengiamas „Jurbarko šnektos žodynas“ padės įgyvendinti šį uždavinį. Žodžius kaip akmenis, išsibarščiusius po laukus, renki, renki, o paskui po vieną dėlioji, gretini, tinkini, kol jie sugula į darnią sistemą kaip tvirtą mūro sieną. Taigi, atrodo, liko visai nedaug, kad užbaigtume „Jurbarko šnektos žodyną“: kai kur – įdėti pasiklydusį žodį, kai kur – atitinkamomis nuorodomis susieti žodžius tarpusavyje. Juozo Balčikonio perfrazuotos žinomos patarlės žodžiais, „Dėk žodį prie žodžio – turėsi žodyną“. [16]

Vilija Sakalauskiene
Lietuvių kalbos institutas

[1] Už šį veikalą autorių kolektyvui paskirta 1994 m. Lietuvos mokslo premija.

[2] Jurbarko rajono laikraštis „Jurbarko šviesa“, 2018 gegužės 5 d.

[3] Grinaveckienė Elena. Mituvos upyno tarmės fonetika. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 1, Vilnius, 1957, 119–180; apie tai plačiau žr. Sakalauskiene Vilija, Jurbarko šnektos – žemaitiško ir aukštaitiško arealų susikirtimo vieta. – *Leksikografija ir leksikologija* 5, 2015, 309–329.

[4] Zinkevičius Zigmantas. *Lietuvių tarmių kilmė*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2006, 232.

[5] Atkočaitytė Daiva. *Pietų žemaičių raseiniškių prozodija ir vokalizmas*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2002, 9.

[6] Grinaveckienė Elena. Mituvos upyno tarmės fonetika. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 1, Vilnius, 1957, 122–124.

- [7] Girdenis Aleksas, Zinkevičius Zigmas. Dėl lietuvių kalbos tarmių klasifikacijos. – *Kalbotyra* 14, Vilnius, 1966, 143.
- [8] Salys Antanas. *Raštai* 4: Lietuvių kalbos tarmės, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1992, 102.
- [9] Grinaveckienė Elena. Jurbarkiškių šnekta. – *Jurbarkas*. Sud. ir red. Arnoldas Piročkinas, 1996, 88. Vilnius: Pradai.
- [10] Ten pat, 95.
- [11] Grinaveckienė Elena. Mituvos upyno tarmės veiksmazodis. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 15. *Žodžių formos ir jų vartoseną*, 1974, 289–313.
- [12] Skaitmeninimo projektą rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija.
- [13] Leksikos pavyzdžiai pateikiami netranskribuoti, paprasta rašyba.
- [14] Grinaveckienė Elena. Mituvos upyno tarmės veiksmazodis. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 15. *Žodžių formos ir jų vartoseną*, 1974, 289–313.
- [15] Jurbarko šnekte kirčiuotos tvirtapradės priesagos *-áitis*, *-áité* dvibalsis *ai* šnekte ištariamas kaip vienbalsis ilgasis *a*, tačiau nesistemiškai.
- [16] Pupkis Aldonas. *Juozas Balčikonis ir „Lietuvių kalbos žodynas“*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2013, 79.

Straipsnių ciklas „Lietuvių kalbos naujovės ir įdomybės“. Straipsnį rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

Jeigu norėtumėte publikuoti visą straipsnį ar jo dalį, prašom nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.